

Temat: Przesłanki skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako formy kontroli państwa nad sądownictwem polubownym

Przedmiotem dysertacji są przesłanki skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako instrumentu służącego kontroli sądownictwa polubownego przez państwo. Głównym celem pracy było potwierdzenie hipotezy badawczej, że skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest kluczowym instrumentem prawnym przewidzianym przez ustawodawcę w celu zapewnienia kontroli zgodności sądownictwa polubownego z podstawowymi pryncypiami porządku prawnego. Celem pracy było również udowodnienie hipotezy zgodnie z którą przesłanki skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego są przez sądy powszechne niezwykle restrykcyjnie wykładane, a w konsekwencji składane skargi bardzo rzadko są uwzględniane. Hipoteza pomocnicza postawiona w trakcie rozważań zakładała zaś, że ramy prawne skargi ukształtowane przez ustawodawcę są sformułowane w sposób co do zasady prawidłowy tworząc kompletny i spójny system. W pracy zastosowano zarówno metodę prawnodogmatyczną jak i historycznoprawną. Bardzo istotną częścią pracy jest analiza istniejącego dorobku orzecznictwa wydanego na podstawie art. 1206 k.p.c. W dysertacji przeanalizowano i opisano kilkaset orzeczeń w tym także orzeczeń niepublikowanych. Dzięki przyjętym metodom badawczym przesłanki skargi zostały opisane zarówno w aspekcie formalnoprawnym jak i praktycznym.

Poczynione rozważania zostały opisane w ramach 7 rozdziałów poprzedzonych wprowadzeniem. Należy podkreślić, że właściwa część rozważań jest każdorazowo czyniona w oparciu o analizowane orzecznictwo i kończy się podsumowaniem. Wyjątkiem jest rozdział IV w którym przeprowadzono analizę statystyczną przedstawioną w formie wykresów.

W pierwszym rozdziale zauważono, że ustawodawca wyposażył sąd powszechny w szereg instrumentów, za pośrednictwem których może on sprawować kontrolę nad sądownictwem polubownym w poszczególnych fazach procesu, przy czym

skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest najdalej idącą i najdonioślejszą w skutkach formą ingerencji sądownictwa powszechnego w swobodę działania sądu arbitrażowego. W tym kontekście przedstawiono najczęściej występujące w praktyce formy dopuszczalnej ingerencji sądu powszechnego w działalność sądu arbitrażowego zarówno w fazie przed procesowej, procesowej, jak i dotyczącej uznania wyroku. Na przykładzie instytucji omówionych w komentowanym rozdziale dokonano rozważań dotyczących granic autonomii sądownictwa polubownego.

W drugim rozdziale zostały poczynione uwagi ogólne dotyczące skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Dodatkowo w ramach komentowanego rozdziału stwierdzono, że przepisy regulujące skargę mają charakter *ius cogens*. Analizując powyższe poczyniono wywody dotyczące sądów arbitrażowych, rozstrzygających spory, w których jedną ze stron jest podmiot powołujący sąd arbitrażowy oraz organizujący jego pracę. Wspomniana kumulacja ról będzie następnie przedmiotem szczegółowej analizy pod kątem ewentualnego zarzutu naruszenia równości stron postępowania. Po przeprowadzeniu wywodów teoretyczno- prawnych przedstawiono skargę w ujęciu porównawczym prezentując założenia regulujące skargę na gruncie ustawy modelowej UNCITRAL. Rozdział trzeci rozpoczęty jest historyczną analizą brzmienia przepisów regulujących skargę. Zakresem zainteresowania objęte są krajowe przepisy regulujące skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego obowiązujące od 1930 r. do dnia dzisiejszego. W tym kontekście wskazano oraz omówiono podobieństwa i różnice występujące pomiędzy poszczególnymi redakcjami przepisów. W rozdziale czwartym dokonana jest analiza statystyczna wyroków sądów powszechnych położonych w granicach warszawskiej apelacji, w których rozpoznano skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego. Należy podkreślić, że analiza ta obejmuje niemal wszystkie orzeczenia wydane w wyniku rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przez sądy położone w granicach

warszawskiej apelacji, w tym również orzeczenia niepublikowane. Przedmiotem analizy statystycznej był w szczególności rodzaj rozstrzygnięć zapadających w wyniku wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Dzięki przeprowadzonemu badaniu możliwe było poczynienie wniosków odnośnie niskiej skuteczności skargi jako instrumentu zmierzającego do uchylenia wyroku sądu polubownego. Dodatkowo przeanalizowano częstotliwość powoływania się przez skarżących na poszczególne przesłanki, co doprowadziło do jednoznacznego stwierdzenia, iż zdecydowanie najczęściej podnoszonym zarzutem jest naruszenie klauzuli porządku publicznego.

W ostatnich dwóch, kluczowych rozdziałach pracy omówione zostały poszczególne przesłanki skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Podstawowym celem rozdziału czwartego i piątego jest próba odpowiedzi na pytanie, jakie sytuacje w ocenie dotychczas powstałego dorobku mogą być kwalifikowane jako przesłanka uchylenia wyrok sądu polubownego. zwrócono szczególną uwagę na wadliwości związane z: zapisem na sąd polubowny, naruszeniem zasady równości stron postępowania oraz klauzulą porządku publicznego. W tym kontekście stworzono katalog okoliczności faktycznych, które mogą zostać uznane za wystarczająco istotne, aby mogły zostać uznane za naruszające klauzulę porządku publicznego.

Każda z przesłanek jest omówiona odrębnie, przy czym czynione konstatacje ze sobą korespondują oraz są czynione w odwołaniu do innych przepisów prawa, w tym np. do przepisów kodeksu karnego czy też kodeksu cywilnego. W efekcie analizy okazało się, że postawiona hipoteza okazała się słuszna i udowodniona albowiem zarówno redakcja poszczególnych przesłanek skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, jak i ich praktyczne zastosowanie przez sądy należy ocenić pozytywnie jako wyraz wyjątkowego charakteru skargi, a w dalszej kolejności prymat zasady autonomicznej pozycji sądownictwa polubownego w systemie polskiego prawa